

*„A ținti copiii cu produse toxice și care creează dependență
nu înseamnă reducerea riscurilor, ci producerea lor”*

*(Dr Tedros Adhanom Ghebreyesus,
Director General al OMS)*

Piața neagră ca argument de lobby: cum folosește industria narațiunea comerțului ilicit pentru a bloca reglementarea

**Centrul pentru Politici
și Analize în Sănătate**

 Tel: +373 22 22 63 43

 Fax: +373 22 22 63 87

 E-mail: office@pas.md

 mun. Chișinău, str. Vasile Alecsandri 99/1

Piața neagră ca argument de lobby: cum folosește industria narațiunea comerțului ilicit pentru a bloca reglementarea

Un articol publicat și preluat de două site-uri de știri din Republica Moldova, care preiau și amplifică narațiunea promovată de compania Philip Morris, sugerează că interdicțiile privind pliculețele cu nicotină în spațiul european alimentează comerțul ilicit. Sursa principală a articolului este Klaus Berg, director pentru prevenirea comerțului ilicit cu tutun în cadrul Philip Morris International Europa, unul dintre cei mai mari producători de tutun din lume. Narațiunea este familiară: reglementarea strictă produce piețe negre. Această abordare nu este nouă și nu este lipsită de interese. Amenințarea privind extinderea comerțului ilicit face parte dintr-o politică de dezinformare sistematică a industriei tutunului, concepută să frâneze politicile publice de sănătate.

Articolul „*Pliculețele cu nicotină: între interdicții și piața neagră. Un nou studiu indică extinderea pieței ilegale în statele cu politici restrictive*” a fost publicat în aceeași zi pe [ziua.md](#) și pe [realitatea.md](#). Articolul este identic: aceleași fraze, aceleași intertitluri, aceleași surse și aceeași fotografie de ilustrație. Jurnaliștii fac referire la un studiu efectuat în Germania care ar arăta că, în pofida interdicțiilor, consumul de pliculețe cu nicotină este larg răspândit, iar între 8 și 32% dintre produsele de pe piața germană ar fi contrafăcute. Deși citează rezultatele unei cercetări științifice, articolul nu conține nicio trimitere la un studiu verificabil. O voce cu autoritate este prezentată ca fiind cea a unui angajat PMI, care invocă organizații criminale ce ar vinde pliculețe cu nicotină pe piața neagră, inclusiv copiilor. Studiul citat de cele două publicații din Republica Moldova a fost realizat de firma de cercetare de piață Ipsos în iulie-august 2025, la comanda și cu finanțarea Philip Morris International. Presa germană care a preluat aceleași date a declarat explicit în materialele publicate sursa de finanțare. Niciunul dintre cele două site-uri moldovenești nu a menționat această informație ([t-online, 2026](#); [Philip Morris GmbH, 2026, via Presseportal](#)).

Comerțul ilicit și cadrul internațional de reglementare

Narațiunea privind contrabanda cu produse din tutun este una veche. De-a lungul deceniilor, industria tutunului a amenințat că politicile de creștere a taxelor, de implementare a ambalajelor neutre sau interzicerea plasării pe piață ar duce la proliferarea piețelor ilegale, care ar ieși de sub controlul autorităților. Același scenariu se repetă acum: industria susține că guvernele împing consumatorii către piața ilicită prin reglementări mai stricte, în special prin interdicția pliculețelor cu nicotină. Este invocat exemplul Franței care, începând cu aprilie 2026, a interzis aceste produse și a crescut amenzile pentru vânzarea ilegală.

Industria adaugă un al doilea argument, la fel de frecvent utilizat: că astfel de interdicții îi privează pe utilizatorii de produse din tutun de o alternativă cu „risc redus”. Nici această afirmație nu are acoperire științifică. Nicăieri în lume pliculețele cu nicotină nu sunt aprobate ca instrumente terapeutice de renunțare la fumat, iar dovezile disponibile nu susțin această utilizare (Hartmann-Boyce et al., 2025; Zamarripa et al., 2025).

Organizația Mondială a Sănătății estimează că aproximativ 10% din piața globală a produselor din tutun o reprezintă comerțul ilicit (WHO, 2025). Acesta reprezintă o amenințare serioasă la adresa sănătății publice, deoarece perpetuează epidemia de tutun la nivel global și subminează politicile de control.

Protocolul pentru Eliminarea Comerțului Illicit cu Produse din Tutun este cel mai important instrument juridic internațional care oferă țărilor un cadru comun de acțiune împotriva acestui fenomen transfrontalier. Tratatul, intrat în vigoare în septembrie 2018 după mai mulți ani de negocieri între Părțile la Convenția-Cadru OMS, stabilește un pachet amplu de măsuri coordonate, printre care instituirea unui sistem de urmărire și trasabilitate a produselor din tutun (Articolul 8), cooperarea judiciară și asistența juridică reciprocă între Părți (Articolul 29), precum și schimbul de informații între autoritățile vamale, judiciare și de aplicare a legii privind posibilele infracțiuni legate de comerțul ilicit (WHO FCTC Secretariat, 2018). Republica Moldova a devenit parte a Protocolului în anul 2022. Niciuna dintre statele vecine nu au aderat la acest instrument juridic.

Industria tutunului s-a folosit de mijloace documentate pentru a slăbi Protocolul și a-i reduce capacitatea de reglementare. Documente interne scurse de la British American Tobacco și Philip Morris International arată că BAT a perceput inițial elaborarea Protocolului ca pe o amenințare, pentru ca între 2007 și 2012 să îi influențeze conținutul prin acces la documente confidențiale și implicare directă în negocieri (Gomis et al., 2022). În același timp, companii precum PMI și BAT au promovat activ propriul sistem de trasabilitate - Codentify - pentru a-l slăbi pe cel independent prevăzut de Protocol și de legislația UE (Gallagher et al., 2020).

Comerțul ilicit și implicarea industriei tutunului

Produsele de contrabandă sunt cele fabricate legal de un producător, dar deturnate și comercializate ilegal pe piețe pentru care nu au fost destinate. Dovezile indică că industria însăși a fost unul dintre actorii sau cel puțin co-actorii comerțului ilicit.

Implicarea companiilor transnaționale de tutun a fost documentată prin documente interne divulgate în cadrul proceselor judiciare și prin hotărâri ale instanțelor (Tobacco Tactics, 2021; WHO FCTC Secretariat, 2013). În 2000, UE a intentat un proces împotriva Philip Morris, RJ Reynolds și Japan Tobacco, pe motiv că au controlat operațiuni întregi de contrabandă, implicate în spălare de bani, mită, trafic de narcotice și tranzacții cu grupări teroriste. Au urmat însă acorduri anti-contrabandă semnate ulterior între Comisia Europeană și cele patru mari companii – cu Philip Morris în 2004, cu Japan Tobacco International în 2007 și cu British American Tobacco și Imperial Tobacco Limited în 2010 (European Parliament, Committee on Budgetary Control, 2014).

Acordurile au fost, în cel puțin trei cazuri, instrumente de stingere a litigiilor, nu de combatere a contrabandei. Companiile urmau să achite sume fixe anuale, totalizând 1,9 miliarde de dolari, dar și plăți suplimentare legate de confiscări și compensații. Cercetările independente au concluzionat că aceste acorduri au servit în principal intereselor companiilor, dovezile ulterioare indicând că acestea au rămas implicate în comerțul ilicit sau, cel puțin, nu au reușit să își securizeze lanțurile de aprovizionare așa cum prevedeau acordurile ([Joossens et al., 2016](#)).

Mai recent, un studiu publicat în Tobacco Control (2020) a documentat modul în care Philip Morris International ar fi folosit terțe părți pentru a plasa în presa britanică articole despre „explozia” pieței negre, fără a declara finanțarea industriei. Două treimi din articolele analizate menționau un consultant PMI, iar 36% nu dezvăluiau sursa de finanțare ([Evans-Reeves et al., 2020](#)). Relevant este contextul: acest val de articole a apărut exact în perioada în care comerțul ilegal din Marea Britanie atingea cele mai scăzute valori înregistrate și în care guvernul britanic anunța introducerea ambalajelor standardizate.

Piețele ilicite sunt determinate de calitatea guvernantei, nu de mărimea taxelor

Tezele precum că majorarea taxelor sau aplicarea restricțiilor duc automat la proliferarea piețelor ilicite este contrazisă de dovezi din zeci de țări. Secretariatul OMS pentru Convenția Cadru a OMS privind Controlul Tutunului atenționează că industria tutunului folosește în mod sistematic și fără dovezi amenințarea cu creșterea comerțului ilicit și a criminalității pentru a se opune politicilor de control al tutunului prevăzute de Convenție. Argumentul pieței negre a fost invocat împotriva creșterii prețurilor și taxelor, împotriva politicilor de ambalare și etichetare, în special a avertismentelor grafice și a ambalajelor standardizate, dar și împotriva interdicțiilor de marketing ([WHO FCTC Secretariat, 2021](#)).

Potrivit unei analize comparative a Băncii Mondiale, nu există dovezi care să susțină asocierea dintre reglementarea strictă și extinderea comerțului ilicit cu produse din tutun. Dimpotrivă, piețele ilegale tind să înregistreze dimensiuni mai mari în țările cu niveluri reduse de taxare și prețuri mai scăzute. Factorii determinanți ai comerțului ilicit sunt calitatea guvernantei, lacunele cadrului de reglementare și disponibilitatea rețelelor informale de distribuție ([World Bank, 2019](#)).

În 2025, Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (UNDP) și Secretariatul Convenției-Cadru OMS pentru Controlul Tutunului au publicat raportul „*Debunking Tobacco Industry Misinformation*”, un ghid dedicat guvernelor și parlamentelor. Raportul arată că factorul decisiv în amploarea comerțului ilicit nu este nivelul taxelor, ci capacitatea statului de a le administra. Corupția, complicitatea producătorilor și acceptarea socială a contrabandei sunt determinanți mai importanți decât prețul. În consecință, soluția nu este reducerea taxelor, ci consolidarea capacităților vamale, simplificarea structurilor fiscale și monitorizarea riguroasă a pieței ([UNDP & WHO FCTC Secretariat, 2025](#)). De asemenea, raportul subliniază importanța protejării procesului de politici publice față de interferența industriei, în conformitate cu Articolul 5.3 al Convenției-Cadru OMS.

În același timp, cercetările independente de influența industriei tutunului confirmă că, în țările cu un cadru de reglementare robust, creșterea taxelor duce la scăderea comerțului ilicit, contrar afirmațiilor industriei. Capacitatea administrativă a statului face diferența: Filipine a crescut taxele și a înregistrat o reducere a pieței ilegale, în timp ce Africa de Sud s-a confruntat cu o creștere dramatică a comerțului ilicit, pe un fond de guvernare scăzut ([Paraje et al., 2022](#)).

Cazul ambalajelor neutre: predicțiile industriei s-au dovedit false

Introducerea ambalajelor neutre în Australia în 2012 a fost precedată de avertismente ale industriei privind o explozie a pieței negre. PMI a comandat un raport KPMG care prevestea o creștere semnificativă, cu 154%, a țigărilor ilegale, raport folosit ulterior ca instrument de lobby împotriva reformei. Datele provenite din studii independente și de la autoritățile australiene de vamă și frontieră au infirmat aceste predicții: nivelul comerțului ilicit nu a crescut ([Australian Government Department of Health, 2016](#)). KPMG a recunoscut ulterior că raportul său fusese interpretat eronat. Un alt studiu care a analizat influența reglementării ambalajelor neutre asupra vânzărilor ilegale în trei țări, nu a identificat nicio creștere a disponibilității tutunului ilicit (Laverty et al., 2021).

Pliculețele cu nicotină nu sunt un instrument de sănătate publică

Articolele care promovează poziția industriei tutunului, inclusiv cele publicate în presa din Republica Moldova, prezintă pliculețele cu nicotină ca produse a căror interdicție ar fi irațională. Această perspectivă face parte dintr-o dezbatere distorsionată la nivel global, alimentată de industrie, privind includerea acestor produse în programele de reducere a riscurilor.

Cercetările independente oferă o perspectivă total diferită. OMS raportează că pliculețele cu nicotină livrează suficientă nicotină pentru a induce și menține dependența și că cresc probabilitatea tranziției către alte produse cu nicotina sau tutun, inclusiv țigări convenționale ([WHO 2026](#)).

În Suedia, statul invocă frecvent de industrie drept model de succes al pliculețelor cu nicotină, organizațiile neguvernamentale avertizează că țara riscă să condamne generații întregi la dependență. După lansarea acestor produse pe piața suedeză în 2016, distribuitorii le ofereau gratuit în fața școlilor, sponsorizau festivaluri muzicale și inundau rețelele sociale cu marketing prin influenceri, posibil tocmai pentru că statutul lor de produse „fără tutun” le scutea de interdicțiile aplicabile produselor clasice din tutun ([WHO Regional Office for Europe, 2024](#)). Consumul a crescut constant, alimentat de un marketing agresiv și lipsit de etică, precum și de exploatarea sistematică a lacunelor legislative. Narațiunea succesului suedez, promovată activ de industrie, descrie o realitate complet distorsionată.

Concluzii

Argumentul că reglementarea strictă a produselor din tutun și nicotină duce la creșterea comerțului ilicit și a piețelor negre este un instrument de lobby invocat sistematic de industria tutunului împotriva măsurilor eficiente de control: taxe, ambalaje neutre, interdicții de publicitate, restricții de arome. Studiile arată că predicțiile industriei s-au dovedit false.

Factorii reali care determină amploarea comerțului ilicit sunt calitatea guvernancei, eficiența autorităților vamale și puterea cadrului de reglementare. Soluția pentru comerțul ilicit nu este abandonarea politicilor de sănătate publică, ci implementarea Protocolului de Eliminare a Comerțului Ilicit cu Produse din Tutun și consolidarea mecanismelor de trasabilitate și control al lanțului de aprovizionare.

Atunci când industria tutunului solicită un loc la masa reglementării invocând grija față de comerțul ilicit, Articolul 5.3 al Convenției-Cadru OMS, ratificată de Republica Moldova, oferă răspunsul: politicile de sănătate publică trebuie protejate față de interesele comerciale a industriei tutunului.

Bibliografie:

-
- Australian Government Department of Health. (2016, February). *Post-implementation review: Tobacco plain packaging 2016*. Office of Impact Analysis, Department of the Prime Minister and Cabinet. <https://oia.pmc.gov.au/sites/default/files/posts/2016/02/Tobacco-Plain-Packaging-PIR.pdf>
- Evans-Reeves, K., Hatchard, J., Rowell, A., & Gilmore, A. B. (2020). Illicit tobacco trade is 'booming': UK newspaper coverage of data funded by transnational tobacco companies. *Tobacco Control*, 29(e1), e78–e86. <https://doi.org/10.1136/tobaccocontrol-2018-054902>
- European Parliament, Committee on Budgetary Control. (2014, June 18). *Working document on the agreements with the tobacco industry and fight with the illicit tobacco trade* (Rapporteur: Bart Staes). European Parliament. <https://www.europarl.europa.eu/document/activities/cont/201406/20140618ATT85484/20140618ATT85484EN.pdf>
- Gallagher, A. W. A., Gilmore, A. B., & Eads, M. (2020). Tracking and tracing the tobacco industry: Potential tobacco industry influence over the EU's system for tobacco traceability and security features. *Tobacco Control*, 29(e1), e56–e62. <https://doi.org/10.1136/tobaccocontrol-2019-055094>
- Gomis, B., Gallagher, A. W. A., Rowell, A., & Gilmore, A. B. (2022). Turning a threat into an opportunity: British American Tobacco's weakening of the Protocol to Eliminate Illicit Trade in Tobacco Products. *Tobacco Control*, 31(1), 40–49. <https://doi.org/10.1136/tobaccocontrol-2020-055837>
- Hartmann-Boyce, J., Tattan-Birch, H., Brown, J., Shahab, L., Goniewicz, M. L., Ma, C. L., Wu, A. D., Travis, N., Jarman, H., Livingstone-Banks, J., & Lindson, N. (2025). Oral nicotine pouches for cessation or reduction of use of other tobacco or nicotine products. *The Cochrane Database of Systematic Reviews*, 10(10), CD016220. <https://doi.org/10.1002/14651858.CD016220.pub2>
- Joossens, L., Gilmore, A. B., Stoklosa, M., & Ross, H. (2016). Assessment of the European Union's illicit trade agreements with the four major Transnational Tobacco Companies. *Tobacco Control*, 25(3), 254–260. <https://doi.org/10.1136/tobaccocontrol-2014-052218>
- Laverty, A. A., Millett, C., Hopkinson, N. S., & Filippidis, F. T. (2021). Introduction of standardised packaging and availability of illicit cigarettes: A difference-in-difference analysis of European Union survey data 2015–2018. *Thorax*, 76(1), 89–91. <https://doi.org/10.1136/thoraxjnl-2020-215708>
- Paraje, G., Stoklosa, M., & Blecher, E. (2022). Illicit trade in tobacco products: Recent trends and coming challenges. *Tobacco Control*, 31(2), 257–262. <https://doi.org/10.1136/tobaccocontrol-2021-056557>
- Philip Morris GmbH. (2026). *Schwarzmarkt für Nikotinbeutel floriert: Bundesweite Studie offenbart die Folgen fehlender Regulierung* [Comunicat de presă]. Presseportal. Retrieved June 24, 2026, from <https://www.presseportal.de/pm/37922/6227433>
- t-online. (2026). *Nikotinbeutel-Studie: Jede siebte Packung gefälscht* [Nikotinbeutel: Studiu — fiecare a șaptea cutie, falsificată]. Ströer Digital Publishing. Retrieved June 24, 2026, from https://www.t-online.de/leben/aktuelles/id_101150524/nikotinbeutel-studie-jede-siebte-packung-gefaelscht.html
- United Nations Development Programme & WHO Framework Convention on Tobacco Control Secretariat. (2025, October 24). *Debunking tobacco industry misinformation*. UNDP. <https://www.undp.org/publications/debunking-tobacco-industry-misinformation>
- World Health Organization. (2026, May 15). *Exposing marketing tactics and strategies driving the global growth of nicotine pouches* [Global report]. WHO No Tobacco (TFI). <https://www.who.int/publications/i/item/9789240114920>
- World Health Organization. (2025, June 25). *Tobacco* [Fact sheet]. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/tobacco>
- World Health Organization Regional Office for Europe. (2024, May 29). *Have you heard of white snus? A Swedish tobacco control activist rings the alarm* [Feature story]. WHO/Europe. <https://www.who.int/europe/news-room/feature-stories/item/have-you-heard-of-white-snus--a-swedish-tobacco-control-activist-rings-the-alarm>
- WHO FCTC Secretariat. (2013). *Protocol to eliminate illicit trade in tobacco products*. World Health Organization Framework Convention on Tobacco Control. <https://fctc.who.int/resources/publications/m/item/protocol-to-eliminate-illicit-trade-in-tobacco-products>
- World Bank. (2019). *Confronting illicit tobacco trade: A global review of country experiences* (Vol. 2, Executive Summary). World Bank Group.

Băncă Mondială - nu există dovezi care să susțină asocierea dintre reglementarea strictă și extinderea comerțului ilicit cu produse din tutun.

<https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/680311548773329872>

WHO FCTC Secretariat. (2021, March 2). *The tobacco industry and the illicit trade in tobacco products* [Technical document]. Secretariat of the WHO Framework Convention on Tobacco Control.

<https://fctc.who.int/resources/publications/m/item/the-tobacco-industry-and-the-illicit-trade-in-tobacco-products>

WHO FCTC Secretariat. (2018). *Protocol to Eliminate Illicit Trade in Tobacco Products*. Secretariat of the WHO Framework Convention on Tobacco Control. <https://fctc.who.int/protocol>

Zamarripa, C. A., Dowd, A. N., Elder, H. J., Czaplicki, L., Tfayli, D., Rastogi, K., Thrul, J., Strickland, J. C., Moran, M. B., & Spindle, T. R. (2025). A comprehensive review on oral nicotine pouches: Available scientific evidence and future research needs. *Experimental and Clinical Psychopharmacology*, 33(2), 123–132. <https://doi.org/10.1037/pha0000755>
